

1 этап: студэнтам прапануецца ў схаваным выглядзе праблема, якую трэба выявіць, сфармуляваць;

2 этап (падрыхтўчы): студэнты авалодваюць лексікай, граматычнымі структурамі. Паралельна з гэтым праводзіцца работа над праектам. Тэксты і практыкаванні з падручніка служаць змястоўнай базай для развіцця маўленчых і даследчых уменняў навучэнцаў;

3 этап: абарона і абмеркаванне праектаў [1, с. 33].

Бачыцца мэтазгодным сфармуляваць наступныя высновы:

1. Самастойная работа студэнтаў з'яўляецца на сёння вядучай арганізацыйнай формай адукацыйнага працэсу, закліканай забяспечыць пры пераразмеркаванні аўдыторных і пазааўдыторных гадзін на карысць апошніх бесперапыннасць і глыбіню пазнавальнай дзейнасці студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне «Замежная мова» .

2. Старанна арганізаванная самастойная работа, будучы накіраванай на станаўленне і развіццё агульнакультурных і прафесійных кампетэнцый, не толькі дазваляе:

а) сфарміраваць у студэнтаў устойлівую цікавасць да замежнай мовы;

б) пашырыць круггляд у бытавой, акадэмічнай і прафесійных сферах;

в) ўсвядоміць каштоўнасць набытых ведаў і ўменняў і выпрацаваць імкненне і ўменне іх самастойна здабываць, але і спрыяе фармаванню патрэбнасці ў самаарганізацыі і імкненні студэнтаў да самаадукацыі.

3. Эфектыўнасць арганізацыі самастойнай работы студэнтаў дасягаецца з дапамогай укаранення ў адукацыйны працэс сучасных актыўных метадаў і тэхналогій навучання, сярод якіх найбольш актуальнымі для самастойнай работы студэнтаў з'яўляюцца інфармацыйныя тэхналогіі, тэхналогія навучання ў супрацоўніцтве, метады case-study і метады праектаў.

4. Тым не менш выкарыстанне іннавацыйных метадаў не выключае выкарыстанне традыцыйных метадаў пры арганізацыі самастойнай работы студэнтаў.

БІБЛІАГРАФІЧНЫЯ СПАСЫЛКІ

1. Босак А. А. Самостоятельная работа как форма инновационного обучения студентов иностранным языкам // Высшая школа: проблемы и перспективы: 9-я Междунар. научн.-метод. конф., Минск, 11–12 ноября 2009 г. в 2 ч. Ч.2 / редкол. : М. И. Демчук [и др.]. Минск : РИВШ, 2009.

ТРЭНДЫ СУЧАСНАЙ АДУКАЦЫІ І ПРАЦЭС АВАЛОДАННЯ НОВАЙ ЗАМЕЖНОЙ МОВАЙ У ВНУ

М. І. Дзятчык

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
пр. Незалежнасці, 4, 220030, г. Мінск, Беларусь, diatchik@bsu.by*

Больш актыўна рэалізоўваць мадэлі змяшанага навучання і выкладання як адукацыйных стратэгий ва ўніверсітэце трэцяга пакалення. Важнае пытанне педагагічнага характару: мы вучым маладых людзей працы ў камандзе альбо рыхтуем пакаленне індывідуалістаў?

Ключавыя словы: е-навучанне; «Універсітэт 3.0»; дыстанцыйнае навучанне; замежная мова з нуля ў ВНУ; канцэпцыя змяшанага навучання; індывідуалізм пакалення Y.

TRENDS IN MODERN EDUCATION AND LEARNING A NEW FOREIGN LANGUAGE AT UNIVERSITY

M. Dyatchik

Belarusian State University, Nezavisimosti avenue, 4, 220030, Minsk, Republic of Belarus, diatchik@bsu.by

A task: to implement widely models of blended learning and teaching as educational learning strategies at the third-generation university. An important pedagogical issue: do we teach young people teamwork or educate a generation of individualists?

Keywords: e-learning, “University 3.0”, distance learning, a new foreign language at university, the concept of blended learning, individualism of generation Y.

Змяшанае навучанне, е-навучанне, у групе або індывідуальна, «перавернуты клас», «Універсітэт 3.0» ... Якія яшчэ новаўвядзенні нас чакаюць?

Поспех у вывучэнні замежнай мовы залежыць ад мноства фактараў. І правільны выбар на карысць індывідуальнага або груповага навучання, е-навучання, перавернутага навучання, змешанага навучання і г.д. адыгрывае ў гэтым не апошнюю ролю.

Перш чым прыняць рашэнне, трэба зразумець, якой мэты хоча дасягнуць студэнт, пачынаючы вывучаць з нуля замежную мову ва ўніверсітэце, а таксама разабрацца ў саміх тэрмінах і ўжо назапашаным вопыце замежных краін, дзе гэтыя метадыкі з'явіліся на свет і працягваюць развівацца.

Такім чынам, пачнем: е-навучанне (E-formation, e-learning, E-schulung, E-szkolenie ...). Існуе вызначэнне, якое далі спецыялісты ЮНЕСКА: «e-Learning – навучанне з дапамогай інтэрнэту і мультымедыя». Сюды далічваюцца:

- самастойная праца з электроннымі матэрыяламі, з выкарыстаннем персанальнага кампутара, КПК (кішэннага планшэтнага кампутара), мабільнага тэлефона, DVD-прайгравальніка, тэлевізара і іншых;
- атрыманне кансультацый, парад, ацэнак у аддаленага (тэрытарыяльна) эксперта (выкладчыка), магчымасць дыстанцыйнага ўзаемадзеяння;
- стварэнне размеркаванай грамады карыстальнікаў (сацыяльных сетак), якія вядуць агульную віртуальную адукацыйную дзейнасць;
- своечасовая кругласутачная дастаўка электронных навучальных матэрыялаў; стандарты і спецыфікацыі на электронныя навучальныя матэрыялы і тэхналогіі, дыстанцыйныя сродкі навучання;
- фарміраванне і павышэнне інфармацыйнай культуры ўсіх кіраўнікоў прадпрыемстваў і падраздзяленняў групы, а таксама авалоданне імі сучасных інфармацыйных тэхналогій, павышэнне эфектыўнасці сваёй звычайнай дзейнасці;
- засваенне і папулярызацыя інавацыйных педагагічных тэхналогій, перадача іх выкладчыкам;
- магчымасць развіваць навучальныя вэб-рэсурсы;
- магчымасць у любы час і ў любым месцы атрымаць сучасныя веды, якія знаходзяцца ў любым пункце, звязаным анлайн;

- даступнасць вышэйшай адукацыі людзям з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця.

Анлайн-адукацыя развіваецца хутка і ў вядучых даследчых інстытутах нават распрацаваны доктарскія праграмы, прадстаўленыя анлайн. Сусветная індустрыя электроннага навучання яшчэ ў 2000 годзе складала 48 млрд даляраў. Упершыню (у прафесійнай асяроддзі) тэрмін e-Learning (электроннае навучанне) быў выкарыстаны ў кастрычніку 1999 года ў Лос-Анджэлесе на семінары SVT Systems. Яшчэ большую блытаніну ўнесла выкарыстанне паняцця «дыстанцыйнае навучанне».

Еўрапейская практыка не робіць істотных адрозненняў паміж тэрмінамі «завочнае навучанне» і «дыстанцыйнае навучанне». Па сутнасці, яны раўназначныя і ўжываюцца як сінонімы, маючы на ўвазе спосаб навучання, пры якім асноўная частка заняткаў адбываецца па-за сценамі ВНУ ў сінхронным або асінхронным рэжыме. Больш за тое, паступова сціраюцца межы паміж традыцыйным завочным і прысутным навучаннем, што абумоўлена выкарыстаннем патэнцыялаў ІКТ. Спецыялісты часцей за ўсе разумеюць пад e-Learning навучанне, пабудаванае з выкарыстаннем Інтэрнэт-тэхналогій. Вялікім плюсам гэтай тэхналогіі з'яўляецца эканомія грашовых сродкаў на аплату працы выкладчыка.

Цяпер паглядзім праўдзе ў вочы, наколькі гэты метады можна прымяніць ў беларускіх ВНУ да навучання замежнай мове з нуля, улічваючы, што студэнты плацяць па нашых мерках немалыя грошы са сваёй кішэні (а часцей з кішэні бацькоў) за навучанне. Адказ на гэтае пытанне заставім пакуль што на пазнейшы час.

Для пачатку ўдакладнім, што для ўкаранення электроннага навучання патрэбны хуткі Інтэрнэт, сучасныя кампутары і бездакорнае тэхнічнае абслугоўванне. Затым варта адзначыць, што нават па выніках замежных даследаванняў электроннае навучанне найбольш эфектыўна для навучання ў каледжы (у Францыі, напрыклад, гэта 2 класы, якія папярэднічаюць абароне ступені бакалаўра) і на ўзроўні магістратуры, асабліва ў галіне медыцыны.

Цяжка ўявіць, што сучасны выкладчык замежнай мовы можа абысціся без Інтэрнэт-тэхналогій. Але на этапе пастаноўкі вымаўлення і фарміравання сістэмнага разумення асноў новай для студэнта мовы традыцыйныя «прэзентныя» (або прысутныя) заняткі з'яўляюцца надзвычай неабходнымі і карыснымі.

З гэтага пункту гледжання большасць спецыялістаў схіляецца да канцэпцыі змяшанага навучання (Blended learning, Enseignement mixte, Präsenzunterricht mit E-Learning, Kształcenie mieszane ...).

Базавыя веды.

Удзельнікі павінны мець базавыя веды па прадмеце і дастатковы ўзровень ведаў І-тэхналогій, каб сталася магчымым наведваць онлайн-курсы і выконваць хатнія заданні. Сапраўды, яны будуць вельмі хутка расчараваныя і нават раззлаваныя, калі не здолеюць зразумець, як атрымаць доступ да вашага адукацыйнага кантэнту, або пачнуць выкарыстоўваць кампутар або мабільныя прылады паралельна з выкананнем вашага задання.

У Нацыянальнай сістэме адукацыі пакуль маецца нязначнае колькасць выкладчыкаў, якія валодаюць досыць высокім узроўнем развіцця лічбавых кампетэнцый, асабліва ў галіне дызайну змяшанага навучання, што паказвае

на сур'езную праблему ў лічбавай трансфармацыі адукацыі. Нягледзячы на гэта, на ўзроўні інавацыйных адукацыйных практык эфектыўна нарошчваецца патэнцыял гэтых формаў навучання.

Пры такім навучанні выкладчык дае студэнтам аддалены доступ да навучальнага матэрыялу для яго самастойнай прапрацоўкі, а падчас аудыторных заняткаў, выконваючы практычныя заданні па тэме, адбываецца замацаванне атрыманых ведаў. Пры гэтым найбольш распаўсюджаны падыход, пры якім студэнты дома праглядаюць серыю кароткіх відэа па тэме, а ў аўдыторыі замацоўваюць веды, вырашаючы практычныя задачы. Несумненна, варта таксама ўлічваць, наколькі моцна адрозніваюцца індывідуальныя ўрокі замежнай мовы і заняткі ў групе. Вядома, асноўнае адрозненне групавых і індывідуальных курсаў відавочна: індывідуальны занятак – гэта ўзаемадзеянне аднаго студэнта толькі з выкладчыкам, групавое – сумеснае навучанне некалькіх студэнтаў.

Індывідуалізм пакалення Y або камандны дух?

Зыходзячы з уласнай практыкі і вынікаў апытанняў многіх выкладчыкаў замежных моў, можна зрабіць цікавую выснову: у апошні час вывучэнне замежнай мовы (і не апошняю ролю тут адыгрывае сістэма рэпетытарства ў падрыхтоўцы да АДЭ) стала насіць асабліва індывідуальны характар. Або даўно абагульненасці вопыт навучання мове ў невялікіх групах, дзе прадуктыўнасць нашмат перавышае індывідуальныя заняткі тэт-а-тэт з выкладчыкам.

Паўстае важнае пытанне педагагічнага характару: мы вучым маладых людзей працы ў камандзе або індывідуалістаў?

Прайшлі тэя часы, калі індывідуалістаў было прынята недалюбліваць, зараз з імі неабходна выбудоўваць адносіны. Кожны другі супрацоўнік пакалення Y (нарадзіліся пасля 1981 г.) гатовы дзеля прасоўвання па службовай лесвіцы ахвяраваць адносінамі з калегамі.

Даследчыкі аналітычнага цэнтра кампаніі «АльфаСтрахование» апыталі работнікаў 95 расійскіх і міжнародных кампаній з выручкай ад 100 млн руб. у год. 43% апытаных маладых супрацоўнікаў сказалі, што не супраць рабіць кар'еру з дапамогай інтрыг, але толькі калі гэта прыкметна палепшыць якасць іх жыцця. І ўсе ж варта іх вучыць працаваць у камандзе. Інакш яны сутыкнуцца з вялікімі цяжкасцямі псіхалагічнага характару ў далейшым. Есць і іншы варыянт развіцця падзей: мы самі выгадуем пакаленне індывідуалістаў, гатовых ісці па галовах.

Якія есць перавагі змешанага навучання?

А) Зніжэнне кошту навучання

Менш месца, менш выкладчыкаў, менш часу на праезд, пражыванне і, такім чынам, менш выдаткаў.

Б) Кожны ў сваім тэмпе

Удзельнікі могуць працаваць часткова ў сваім уласным тэмпе і часткова твар у твар. Ім не трэба чакаць іншых студэнтаў, калі яны больш спраўныя за астатніх. І наадварот, можна заняць увесь свой час, калі ты робіш усе павольна. Кіраванне часам часта з'яўляецца складаным аспектам, калі вы вучыцеся і працуеце. Бо не сакрэт, што вельмі многія студэнты вымушаныя падпрацоўваць, каб аплаціць свае навучанне. Змяшанае навучанне дапамагае вырашыць, калі вучыцца.

Кожны спосаб вывучэння мовы мае як свае вартасці, так і недахопы. Важна вырашыць, які фармат навучання падыходзіць менавіта вам.

Зрэшты гэта проста весела!

У пачатковай школе, у сярэдняй школе, ва ўніверсітэце або на этапе спецыялізаванай прафесійнай адукацыі было падцверджана, што змяшанае навучанне спрыяе дзейснай ангажаванасці удзельнікаў.

Якія недахопы змешанага навучання?

А) Недахоп матывацыі і загрузанасць студэнта

Тып змешанага навучання можа ўплываць на матывацыю і гатоўнасць вашых удзельнікаў праводзіць шмат часу за кампутарам. Не ўсе мадэлі гібрыднага навучання падыходзяць для ўсіх узроставых груп, школ або устаноў. Калі вы спадзяецеся, што ўсе студэнты падрыхтуюць усе заданні дома, на кампутары, вы, хутчэй за ўсе, не атрымаеце жаданых вынікаў. Фактычна, вы празмерна загружаеце студэнта. Асаблівасць інтэрнэту – вялікая колькасць і разнастайнасць інфармацыі, часам студэнт проста не можа адабраць самую лепшую.

Б) Плагіят і пытанні даверу

Вельмі цяжка выстаяць перад спакусай задаваць усе пытанні ў інтэрнэце пры навучанні з кампутара альбо смартфона. Каб пазбегнуць гэтай праблемы, можна выкарыстоўваць сродкі праверкі плагіяту (даступныя онлайн), каб даведацца, ці ўзялі вашыя студэнты кантэнт з іншых крыніц. Таксама можна ўсталяваць абмежаванне па часе, задаць пытанні ў адвольным парадку (каб у кожнага карыстальніка быў свой набор пытанняў) або выкарыстоўваць бяспечныя браўзэры, якія блакуюць доступ да прагляду Інтэрнэту падчас правядзення тэста. Варта аддаць належнае вынаходлівасці нашых студэнтаў, здольным знайсці выкрут каб паказваць бліскучыя веды пры тэставанні онлайн, а пры вусным апытанні адсутнасць такіх. Паўстае пытанне, які мы ўжо закраналі раней (хуткі інтэрнэт, аснашчанае ВУ сучаснымі кампутарамі і бездакорнае тэхнічнае абслугоўванне).

Універсітэт 3.0. Змяшанае навучанне становіцца асноўнай стратэгіяй універсітэцкай адукацыі. Універсітэт 3.0 прыходзіць на змену Універсітэту 1.0, які проста навучаў працоўную сілу, і Універсітэту 2.0, які сумяшчае навучанне і навуковыя даследаванні. У Беларусі Міністэрства адукацыі ініцыявала эксперыментальны праект «Удасканаленне дзейнасці ўстаноў вышэйшай адукацыі на аснове мадэлі «Універсітэт 3.0».

У некаторых ВУ ён ужо рэалізуецца. Але глыбокага разумення сутнасці прадпрымальніцкага універсітэта і ўсведамлення яго патэнцыялу пакуль няма. Часта мадэль Універсітэта 3.0 разглядаецца як спушчанае зверху заданне, якое трэба неяк укараніць у практыку і даць справаздачу. А новая роля універсітэта – прадпрымальніцкая – мае вагу для развітых краін, якія дасягнулі стадыі росту за кошт інавацый, дзе сфармаваліся неабходныя вонкавыя ўмовы і адпаведнае прадпрымальніцкае асяроддзе.

Вынікі. Абапіраючыся на падсумаванне аўтарскіх інавацыйных практык, а таксама вынікі навукоўцаў і практыкаў блізкага і далекага замежжа, можна зрабіць наступныя высновы:

- неабходна працягваць больш актыўна рэалізоўваць мадэлі змяшанага навучання і выкладання, як адукацыйных стратэгіяў навучання ва ўніверсітэце трэцяга пакалення;

- студэнты выйграюць ад інтэграцыі е-навучання і традыцыйнага навучання, пры гэтым ускосна ствараючы лічбавае грамадства і навыкі, неабходныя для далейшых адукацыйных траекторый, інавацый і бізнесу. Але трэба ўзяць пад увагу, што яшчэ недастаткова даследаванняў, каб зрабіць аналагічныя высновы для навучання замежным мовам. Вось чаму даследчыкі заклікаюць да асцярожнасці пры абагульненні вынікаў.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЕ ССЫЛКИ

1. Garrison D., Vaughan N. Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines. Jossey-Bass, 2008.
2. Nizet J. Regards croisés sur l'expérience de formation. Sciences Humaines, 1999.
3. Золотарева Т. Как обернуть индивидуализм поколения Y на благо компании [Электронный ресурс]. URL : <https://hr-tv.ru/articles/author-opinion/kak-obernut-individualizm-pokolenija-y-na-bлаго-kompanii.html> (дата обращения : 12.10.2019).

УПРАВЛЕНИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТОЙ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ МОДЕРНИЗАЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

О.П.Гицкая¹⁾, О.Ю.Пятецкая²⁾

¹⁾ *Белорусский государственный университет,
пр. Независимости, 4, 220030, г. Минск, Беларусь, olgits@gmail.com*

²⁾ *Белорусский национальный технический университет,
пр. Независимости, 65, 220013, г. Минск, Беларусь, olgapiatetskaia@yandex.by*

Перенос акцента с работы в аудитории на самостоятельную работу в условиях модернизации высшего образования является неоспоримым. Профессорско-преподавательский состав вузов должен сделать упор на консультации и педагогическое сопровождение, что приведет к обеспечению творческого, исследовательского учебного процесса. Помимо обеспечения всем необходимым, самостоятельная работа студентов должна быть управляемой, с усиленной практической составляющей. Кроме того, управляемая самостоятельная работа должна характеризоваться доступностью, эффективным контролем, а также сопровождаться качественным научно-методическим и материально-техническим обеспечением. Рассматриваются подходы к управлению самостоятельной работой студентов. С опорой на функциональный подход изложены рекомендации преподавателю по управлению самостоятельной работой студентов.

Ключевые слова: самостоятельная работа; функциональный подход; функция управления; планирование; контроль; мотивация; коррекция.

STUDENTS' SELF-GUIDED WORK MANAGEMENT IN TERMS OF THE MODERNIZATION OF HIGHER EDUCATION

O. P. Gitskaya¹⁾, O. Y. Piatetskaia²⁾

¹⁾ *Belarusian State University,
Nezavisimosti avenue, 4, 220030, Minsk, Republic of Belarus*

²⁾ *Belarusian National Technical University,
Nezavisimosti avenue, 65, 220013, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: O. P. Gitskaya (olgits@gmail.com)*

In terms of the modernization of higher education the necessity of shifting the emphasis from students' classroom-based work to self-guided education is unquestionable. Teaching staff should lay stress on tutorial instruction, forwarding, providing creative and investigative